Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilaskuripidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi – HE 82/2023 vp

Eduskunnan lakivaliokunta 21.3.2024

Puolustusministeriön vastine lakivaliokunnalle toimitetuista asiantuntijalausunnoista

Yleisiä huomioita asiantuntijalausuntoihin liittyen

- Lausunnonantajat ovat esittäneet huomioita monesta esitykseen sisältyvästä ehdotuksesta. Lakivaliokunnalle toimitetussa vastineessa on otettu kantaa näihin huomioihin.
- Suullisessa esityksessään puolustusministeriö keskittyy vastaamaan keskeisimpiin huomioihin.
- Kirjallinen vastine on laadittu yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Sotilaskurinpitomenettelyä koskevat säännökset (luvut 3-10)

- Muutamassa lausunnossa (mm. EOA sekä Syyttäjälaitos) on esitetty huomioita/muutosesityksiä joihinkin sotilaskurinpitomenettelyä koskeviin säännöksiin.
- Puolustusministeriö lähtökohtaisesti kannattaa esitettyjä muutosehdotuksia eikä näe estettä sille, että ko. säännöksiä muutettaisiin valiokuntakäsittelyssä.
- Kyseiset lainkohdat on käsitelty tarkemmin kirjallisessa vastineessa.

Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen (88 §) – uusi tehtävä

- Muutamassa lausunnossa on kyseenalaistettu se, onko Pääesikunnan rikostorjuntatoimivaltuuksien laajentaminen välttämätöntä.
- Vastaus: Sotilasrikoksiin ja Puolustusvoimien toimintaympäristöön liittyy niin paljon sellaisia erityispiirteitä, että Suomessa tällaisten rikosten rikostorjuntatehtävät on syytä keskittää yhdelle viranomaiselle. Tällaisia erityispiirteitä ovat muun muassa Puolustusvoimien sotilaalliseen koulutukseen ja toimintaan sekä johtosuhteisiin liittyvät erityismääräykset, Puolustusvoimien erilaisiin aseisiin ja räjähteisiin sekä kalustoon liittyvä erityisasiantuntemus ja ennen kaikkea palvelusturvallisuuteen liittyvät varomääräykset.
- Huolena on, että jos tehtävät siirrettäisiin kokonaisuudessaan poliisille, niin poliisi ei kykenisi priorisoida näitä tehtäviä johtuen resurssipulasta, jolloin nämä rikokset jäisivät tutkimatta.

Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen (88 §) – uusi tehtävä

- Käytännössä poliisi ei ole suorittanut aktiivisia toimenpiteitä sotilasrikosten estämiseksi tai paljastamiseksi, vaan toimenpiteitä on suoritettu muiden rikostorjuntatehtävien yhteydessä. Tosiasiassa yksikään viranomainen ei Suomessa aktiivisesti estä tai paljasta sotilasrikoksia. Ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus selkeästi vastuuttaa yksi taho vastaamaan sotilasrikosten estämisestä ja paljastamisesta ja luontevinta se tehtävä on säätää Pääesikunnalle, jolla on jo erityisosaamista sotilasrikosten selvittämisestä.

- On myös huomioitava, että säännökset tulisivat noudatettavaksi myös poikkeusoloissa. Poikkeusoloissa tehokkaan rikostorjunnan merkitys korostuu ja oletettavasti rikostorjuntatehtävät moninkertaistuvat palveluksessa olevien joukkojen määrän kasvaessa. Poliisilla ei yksinkertaisesti olisi tarvittavia henkilöresursseja vastaamaan tällaisista tehtävistä. Puolustusvoimilla on jo nyt rikostorjunnan tehtäviin koulutettuja reserviläisiä ja mahdollisuus kouluttaa lisää henkilöstöä tällaisiin tehtäviin.

Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen (88 §) – uusi tehtävä

- On esitetty, että tarkoituksenmukaista ei ole, että Pääesikunnan estämis- ja paljastamistoimivalta ulotetaan kaikkiin sotilasrikoksiin, vaan ainoastaan tietyn vakavuusasteen omaaviin rikoksiin tai tiettyihin Puolustusvoimien kannalta erityisen tärkeisiin kohteisiin kohdistuneisiin rikoksiin.
- Vastaus: On huomioitava, että esimerkiksi vartiorikoksella voidaan mahdollistaa ulkopuolisten tunkeutuminen Puolustusvoimien alueelle tai se, että toinen sotilas kuljettaa anastettua omaisuutta Puolustusvoimien alueelta ulos, eikä alkuvaiheessa välttämättä ole tiedossa, onko kyseessä törkeän rikoksen puolelle menevä teko.
- Vähäisenäkin pidettävä teko voi Puolustusvoimien toimintaympäristössä väärään aikaan tai väärässä paikassa tehtynä johtaa vakaviin seurauksiin, esimerkiksi aiheuttaa jonkun kuoleman. Säännöksiä sovelletaan niin normaali- kuin poikkeusoloissa ja etenkin poikkeusoloissa vähäisenäkin pidettävällä rikoksella voi olla vakavia seurauksia.
- Puolustusministeriö ei katso tarkoituksenmukaiseksi rajata Pääesikunnan estämis- ja paljastamistehtävää tietyn vakavuusasteen omaaviin rikoksiin.

Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen (88 §) – uusi tehtävä

- On myös korostettava, että Pääesikunnalle esitettävästä uudesta sotilasrikosten estämisen tehtävästä ei automaattisesti seuraisi mahdollisuutta salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön, koska ehdotettuja salaisia tiedonhankintakeinoja olisi mahdollista käyttää ainoastaan laissa tyhjentävästi luetelluissa tilanteissa, eli keinokohtaisista edellytyksistä olisi erikseen säädetty.

- Lisäksi laissa säädettävien yleisten edellytysten salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämiselle (114 §) olisi aina täytyttävä.

- Salaisia tiedonhankintakeinoja ei siten voitaisi käyttää mielivaltaisesti.

Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen (88 §) – uusi tehtävä

- On esitetty, eikö voimavaroja voisi kohdistaa omaisuuden suojaamiseen niin, että anastusten onnistumisen riski olisi mahdollisimman pieni?
- Vastaus: Esimerkiksi Puolustusvoimien salassa pidettävä tieto ei välttämättä konkreettisesti sijaitse nimenomaan Puolustusvoimien alueilla. Taisteluvälinemateriaaliin kohdistuvia rikoksia pyritään toki estämään riittävillä turvallisuusjärjestelyillä, mutta tätä ei pystytä aukottomasti estämään, jos epäilty rikoksentekijä on Puolustusvoimien palkattua henkilökuntaa, joka kykenee esimerkiksi ohittamaan turvajärjestelyt.
- Puolustusministeriö korostaa, että vakavien sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen nykyisessä turvallisuusympäristössä on entistä tärkeämpää.
- Mahdollista on esimerkiksi, että jengirikollisuuden lisääntyessä myös Puolustusvoimien aseisiin ja räjähteisiin kohdistuva kiinnostus kasvaa, joten tämäkin näkökulma on otettava huomioon sääntelyä uudistettaessa.

Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen (88 §) – uusi tehtävä

- Lausunnoissa on viitattu siihen, että sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen keskittyisi ennen kaikkea ampumatarvikkeisiin, räjähteisiin ja aseisiin liittyviin rikoksiin, mutta myös muuhun anastusherkkään omaisuuteen. Osa kuvatuista esimerkeistä näyttää ylittävän tehtävien siirtotarpeen poliisille.
- Vastaus: Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen olisi tehokkaampaa, mikäli Pääesikunnalla olisi toimivaltuus tähän tehtävään. Yllä mainituissa tilanteissa asiasta joka tapauksessa ilmoitettaisiin poliisille ja harkittaisiin tutkintavastuun siirtämistä poliisille. Tällöin poliisilla on harkintavalta sen osalta jatkaako Pääesikunta rikostorjuntatehtävää vai siirretäänkö tehtävä poliisille. On myös mahdollista, että poliisi ja Pääesikunta suorittaisivat tutkintaa yhdessä muodostamalla yhteisen tutkintaryhmän.

Tutkinnan puolueettomuus

- Muutamissa lausunnoissa on esitetty, että objektiivisuussyistä ei ole perusteltua, että Pääesikunta tutkii Puolustusvoimien henkilöstön epäillyt rikokset.
- Vastaus: Ei ole tarkoituksenmukaista, että kaikki laissa tarkoitetut rikosepäilyt siirrettäisiin poliisin tutkittavaksi. Osa epäillyistä rikoksista on vähäisiä kurinpitomenettelyssä käsiteltäviä rikoksia esimerkiksi päihtyneenä esiintyminen palvelustehtävässä tai jonkin Puolustusvoimien määräyksen vähäinen rikkominen. Osa rikoksista on myös sellaisia, joissa epäiltyinä on sekä varusmiehiä että ammattisotilaita.
- Mikäli esimerkiksi kaikki Puolustusvoimien palkatun henkilökunnan rikosepäilyt siirrettäisiin poliisin tutkittaviksi, ei menettely silloin olisi yhdenvertaista varusmiesten ja reserviläisten näkökulmasta.
- Pääesikunnan tutkinnanjohtajana toimivat siviilivirkamiehet, jotka ovat sotilaallisen käskyvallan ulkopuolella ja jotka tekevät virkavastuulla itsenäisesti esitutkintaan liittyvät päätökset. Rikosasian asianosaisilla on käytössä kaikki laissa säädetyt oikeusturvakeinot.

Tutkinnan puolueettomuus

- Sotilaskurinpito edellyttää niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin epäiltyjen rikosten joutuisaa käsittelyä. Ottaen huomioon poliisin resurssit sekä tutkinta-ajat, on epävarmaa, tulisiko tämä toteutumaan, mikäli poliisi suorittaisi ko. rikosten esitutkinnan.

- On myös otettava huomioon, että vähäinenkin rikos saattaa vaikuttaa merkittävällä tavalla sotilaalliseen kuriin ja järjestykseen. Tällaisiin epäiltyihin kuria ja järjestystä vaarantaviin rikoksiin liittyy suuri selvittämisintressi.

- Lisäksi, 188 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on joka tapauksessa siirrettävä poliisille, jos tutkinnan puolueettomuus tai rikoksen vakavuus sitä edellyttää. Säännöstä on sovellettu matalalla kynnyksellä. Poliisilla on myös mahdollisuus aina oma-aloitteisesti ottaa tällainen sotilasrikosasia tutkittavakseen.

Pääesikunnan yleiset toimivaltuudet rikostorjunnassa (12 luku)

- Voimakeinojen käytön osalta on todettu, että reserviläiselle ehdotettu oikeus voimakeinojen käyttöön saattaa muodostua reserviläisen asema huomioon ottaen liian itsenäiseksi.

- Vastaus: Liittyen reserviläisten voimakeinojen käyttöön, on huomioitava, että ehdotettavat säännökset tulevat kyseeseen lähinnä tilanteissa, joissa Suomi on sodassa ja valtion olemassaolo on uhattuna. Reserviläisellä olisi tällöin oikeus sotilaallisen voimankäyttöön. Olisi erikoista, että oikeus huomattavasti vähäisempään voimakeinojen käyttöön ei olisi mahdollista rikostorjuntatehtävissä. Puolustusministeriö ei pidä näin ollen tarkoituksenmukaista sitoa reserviläisten voimakeinojen käyttöä tehtävän avustavaan luonteeseen.
- Lisäksi reserviläiset toimisivat aina Pääesikunnan virkamiehen ohjauksessa ja valvonnassa. Laissa säädettäisiin myös reserviläisten virka- ja vahingonkorvausvastuusta. Jotta reserviläisille voitaisiin käskeä oikeus voimakeinoihin, edellytettäisiin heiltä kuitenkin myös muuta kuin tavanomaista asepalvelukseen liittyvää sotilaan voimankäytön koulutusta.

Pääesikunnan yleiset toimivaltuudet rikostorjunnassa (12 luku)

- Puolustusministeriö toteaa kuitenkin, että reserviläisen koulutusvaatimuksesta voidaan säätää suoraan laissa.
- Lisäksi ampuma-aseen käytön osalta on todettu, että oikeus ampuma-aseen käyttöön muodostuu arveluttavan laajaksi ja se vaikuttaisi mahdollistavan ampuma-aseen käytön voimankäyttötilanteissa myös henkilöille, jotka eivät ole saaneet asianmukaista ja riittävää koulutusta ampuma-aseen käyttöön.
- Vastaus: Tarve reserviläisen oikeudesta ampuma-aseen käyttöön on erittäin perusteltua, koska poikkeusoloissa erityisesti 176 §:n mukaisessa tehtävässä toimivat reserviläiset joutuvat suorittamaan tehtäviä, jossa kohdehenkilö voi olla aseistettu. Ilman oikeutta ampuma-aseen käyttöön, jouduttaisiin tällaisissa tilanteissa turvautumaan poliisin virka-apuun, joka ei olisi niissä olosuhteissa tarkoituksenmukaista eikä poliisilla olisi poikkeusoloissa välttämättä mahdollisuutta edes antaa tällaista virka-apua.
- Reserviläisen riittävästä koulutuksesta voitaisiin varmistua, mikäli reserviläisen koulutusvaatimuksesta säädettäisiin suoraan laissa, kuten yllä on todettu.

Pääesikunnan yleiset toimivaltuudet rikostorjunnassa (12 luku)

- Teknisen valvonnan osalta on todettu, että teknistä valvontaa voitaisiin suorittaa myös rikosten paljastamiseksi. Poliisilla ei kuitenkaan ole oikeutta suorittaa teknistä valvontaa rikosten paljastamiseksi.
- Vastaus: Oikeus tekniseen valvontaan olisi tarpeellinen erityisesti lakiesityksen 93 §:n mukaisissa tehtävissä. Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan, sekä sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi olisi Puolustusvoimilla tarve toteuttaa teknistä valvontaa esimerkiksi Puolustusvoimien toteuttaessa harjoitustoimintaa muualla kuin Puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevilla alueilla, kuten esimerkiksi kaupungin alueella olevissa energialaitoksissa tai vastaavissa.
- Puolustusministeriö toteaa, että säännöstä voidaan muuttaa siten, että sen soveltamisalasta suljetaan pois sotilasrikosten paljastamisen tehtävä.

Pääesikunnan yleiset toimivaltuudet rikostorjunnassa (12 luku)

- Muutamassa lausunnossa on tuotu esille, että poliisilla ei ole poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaan lakiesityksen 112 §:n 1 momenttia vastaavaa tiedonsaantioikeutta rikosten paljastamiseksi.

- Vastaus: Pääesikunnalle esitettävä 93 §:n mukainen tehtävä on nimenomaisesti sekä rikosten estämisen ja paljastamisen tehtävä ja tiedonsaantioikeus liittyisi paljastamisen osalta kansallisen turvallisuuden kannalta vakaviin tekoihin, joita siis olisivat mm. rikoslaissa tarkoitetut valtio- tai maanpetosrikokset.
- Puolustusministeriö toteaa edellä kerrotuista syistä, että 112 §:ssä esitetty tiedonsaantioikeus rikoksen paljastamiseksi olisi tärkeää ainakin lakiehdotuksen 93 §:ssä tarkoitetussa tehtävässä.
- Toisaalta oikeusministeriö on katsonut tarpeelliseksi, että lakivaliokunta arvioisi vielä tarkemmin, olisiko tarkoituksenmukaisempaa, että ensin arvioitaisiin sisäministeriössä meneillään olevassa lainsäädäntöhankkeessa poliisilain 4 luvun mahdolliset muutostarpeet, jonka jälkeen – tai samassa yhteydessä – samaa muutostarvetta arvioitaisiin tarvittaessa myös muiden viranomaisten kannalta.

Salaiset tiedonhankintakeinot (13 luku)

- On esitetty epäselväksi jäävän, minkä vuoksi tietty salainen tiedonhankintakeino on Puolustusvoimien rikostorjuntatehtävissä välttämätön ja hyödyllinen nimenomaan Puolustusvoimien rikostorjuntatehtävän kannalta.

- Vastaus: Esimerkiksi sotilasrikosten osalta salaisia tiedonhankintakeinoja käytettäisiin erityisesti Puolustusvoimien aseisiin, ampumatarvikkeisiin ja räjähteisiin liittyvien rikosten estämiseen. Estettävät rikokset ovat yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavia rikoksia.
- Sotilasrikosten estämisen osalta Puolustusvoimien nykyiset käytössä olevat keinot esimerkiksi kameravalvonta tai työnantajan direktio-oikeuteen perustuva tilojen tarkastaminen ja hallinnointi eivät ole riittäviä keinoja estää rikoksia.
- Perusoikeuksien rajoitusten perusteena olisi vakavien rikosten estämis- ja paljastamisintressi sekä pyrkimys suojaamaan perustuslain 7 §:ssä jokaisen oikeutta elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.
- On myös otettava huomioon, että ehdotettuja salaisia tiedonhankintakeinoja olisi mahdollista käyttää ainoastaan laissa tyhjentävästi luetelluissa tilanteissa. Lisäksi laissa säädettävien yleisten edellytysten salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämiselle olisi aina täytyttävä.

Salaiset tiedonhankintakeinot

- Huomioitava on, että voimassa olevan sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain säätämisen jälkeen tapahtunut sekä viimeaikainen turvallisuus-ympäristössä tapahtunut huomattava muutos edellyttää, että Puolustusvoimat voi entistä paremmin ja itsenäisesti reagoida esimerkiksi maanpuolustuksen etuun liittyviin turvallisuusuhkiin. Puolustusvoimat ei nykyisillä toimivaltuuksillaan pysty havaitsemaan riittävän ajoissa kaikkia sellaisia toimintaan kohdistuvia sisäisiä tai ulkoisia uhkia, jotka saattavat vaarantaa Puolustusvoimien toiminnan turvallisuutta tai järjestelmän suorituskykyä.
- Voimassa oleva sääntely on aiheuttanut ongelmia erityisesti lakiesityksen 93 §:n mukaisissa rikosten estämisen ja paljastamisen tehtävissä. Esimerkiksi kaikkia tehtäviä ei ole kyetty toteuttamaan operatiivisen tarpeen edellyttämässä ajassa - tai ollenkaan, jolloin tarvittava tiedonhankinta on jäänyt kokonaan toteuttamatta. Käytännössä tämä on voinut tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei toimivaltuuksien edellyttämiä lupia ole kyetty hakemaan käräjäoikeudelta.

Peitetoiminta (140 §)

- Muutamassa lausunnossa on kyseenalaistettu Pääesikunnalle esitetty oikeus peitetoimintaan sekä esitetty eikö poliisi voisi toteuttaa peitetoiminnan Pääesikunnan puolesta.

- Vastaus: Esimerkiksi vakoilutekojen estäminen tai paljastaminen edellyttävät Puolustusvoimien, sen organisaation sekä tehtävien ja toiminnan tuntemusta, mutta erityisesti myös pitkällistä ja perusteellista vastapuolen tehtävien ja toiminnan tuntemusta. Puolustusministeriö korostaa, että lakiesityksen 93 §:n mukaisissa tehtävissä on lähes poikkeuksetta kyse joko asevoimien strategisen tai operatiivisen tason toimijoista - esimerkiksi ulkomaisten asevoimien tiedustelupalveluiden tai asevoimien muiden organisaatioiden edustajien toiminnasta.
- Peitetoiminta edellyttää syvällistä asiantuntemusta kyseisten organisaatioiden rakenteesta, toimintatapamalleista (modus operandi) sekä toimintakulttuurista, mutta myös sen historiasta, sekä erilaisista asevoimien kulttuuriin liittyvistä arvoista ja asenteista. Tällaista asiantuntemusta ei Suomessa ole muilla viranomaisilla kuin Puolustusvoimilla. Vastaavan tietotaidon siirtäminen muille viranomaisille yksittäistä operaatiota varten ei käytännössä ole mahdollista ja peitetoiminnan toteuttaminen toisen viranomaisten lukuun vaatisi toimintaa suorittavalta vastuuviranomaiselta myös muulloin jatkuvaa perehtymistä tiedustelupalveluiden toimintaan.

Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa olevan reserviläisen tehtävät ja toimivaltuudet, 98 § ja 14 luku

- Muutama lausunnonantaja on todennut, että esimerkiksi voimakeinojen käyttö ja tutkinnanjohtajuus rikosasiassa ovat merkittävää julkisen vallan käyttöä, koska niissä puututaan ihmisen perusoikeuksiin. Ehdotusta tulisi tältä osin tarkastella perustuslain 124 §:n näkökulmasta, sillä merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle.
- Vastaus: Vaikka asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva käyttäisi julkista valtaa, tämä kuitenkin tapahtuisi tarkasti rajatussa tilanteessa ja osana viranomaistoimintaa. Julkisen vallan käyttöä ei ehdotettavilla säännöksillä luovutettaisi viranomaistoiminnan ulkopuolelle, esimerkiksi yksityiselle toimijalle.
- Jo voimassa oleva sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettu laki mahdollistaa kurinpitotoimivallan siirtämisen reserviläiselle, mikä sisältää jo itsessään merkittävää julkisen vallan käyttöä vapauteen kohdistuvien rangaistusten myötä.

Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa olevan reserviläisen tehtävät ja toimivaltuudet, 98 § ja 14 luku

- Reserviläiset toimisivat aina Pääesikunnan virkamiehen ohjauksessa ja valvonnassa. Laissa säädettäisiin myös reserviläisten virka- ja vahingonkorvausvastuusta.
- Esimerkiksi puolustusvaliokunta on sotilastiedustelusta annettua lakia koskevassa mietinnössään (PuVM 9/2018 vp) todennut, että ”valiokunta pitää hyvänä sitä, että sotilastiedustelussa hyödynnetään sitä merkittävää osaamispotentiaalia, joka reserviläisillä on olemassa.”
- On kuitenkin perusteltua, että perustuslakivaliokunta arvioi ehdotettuja säännöksiä perustuslain 124 §:n kannalta.

Valvonta (15 luku)

- On huomautettu ongelman olevan, että Puolustusvoimissa laillisuusvalvontaa toteuttaa Pääesikuntaan sijoitettu virkamies, jonka vastuulla on samalla kaiken Puolustusvoimia koskevan oikeudellisen toiminnan ohjaaminen.
- Vastaus: Puolustusvoimista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimien toiminnan lainmukaisuutta ja sotilasoikeudenhoitoa ohjaa ja valvoo Puolustusvoimien asessori. Puolustusvoimien sisäiset prosessit ja oikeudellisen asiantuntijatuen järjestelyt Puolustusvoimissa on suunniteltu siten, ettei kukaan virkamies käsittele yksittäistä asiaa useassa roolissa. Oikeudellista asiantuntijatukea yksittäisissä asioissa antavat Puolustusvoimissa sektorit, jotka eivät suorita laillisuusvalvontaa.
- Sisäistä laillisuusvalvontaa täydentää puolustusministeriön sekä ulkopuolisten laillisuusvalvojien valvonta.
- On myös korostettava, että niin rikostorjuntatehtäviä kuin laillisuusvalvontatehtäviä hoitavat virkamiehet toimivat virkavastuulla.

Valvonta

- On todettu, että tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun valvonta pitäisi ulottaa kaikkeen Puolustusvoimien salaiseen tiedonhankintaan, eikä vain 93 §:ssä tarkoitettuun toimintaan.
- Vastaus: Tiedusteluvalvontavaltuutetun ja eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunnan harjoittamaa valvontaa ei esityksen valmistelussa katsottu olleen tarpeellista ulottaa koskemaan salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämistä sotilasrikosten estämisen tehtävässä, koska sotilasrikosten estämisen tehtävässä olisi käytössä rajatumpi, vähemmän perusoikeuksiin puuttuva keinovalikoima.
- Sisäministeriö on 25.9.2023 asettanut lainsäädäntöhankkeen poliisin rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Tässä työssä tultaneen mahdollisesti selvittämään myös mahdollisuutta ulottaa valvonta esimerkiksi poliisin käyttämiin salaisiin tiedonhankintakeinoihin. Tarkoituksenmukaista olisikin odottaa, mihin tässä työssä päädytään ja sen perustella myöhemmin tarkastella valvontaan liittyvää sääntelyä.
- On myös huomioitava, ettei tiedusteluvalvontavaltuutettu valvo Rajavartiolaitoksen ja Tullin salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä.

Yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa (16 luku)

- Osa lausunnonantajista on todennut, että 189 §:ään sisältyvän ilmoittamisvelvollisuuden poliisille tulisi toteutua matalalla kynnyksellä. Lisäksi Poliisihallituksen mukaan salaisten tiedonhankintakeinojen osalta ilmoittaminen Keskusrikospoliisille olisi välttämätöntä.

- Vastaus: Ehdotuksen 189 § ilmoittamisvelvollisuudesta on hyvin kattava ja ilmoitusmenettelyä tarkennetaan Puolustusvoimien ja poliisin yhteistoimintasopimuksessa.
- Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista rikoksista ja ilmoitusmenettelystä on jo nyt sovittu poliisin kanssa. Yhteistoimintasopimukseen on kirjattu riittävällä tarkkuudella kaikki ilmoittamiseen liittyvät asiat.
- Ilmoitusvelvollisuus salaisten tiedonhankintakeinojen käytöstä poliisille, niin Suojelupoliisille kuin Keskusrikospoliisillekin sisältyisi lakiehdotuksen 189 §:ään.